

VENERABILA PILDĂ A EROISMULUI FEMININ

MARTIRIUL SUBLOCOTENENTULUI ECATERINA TEODOROIU

**Dr. Irina-Alexandra
SIMION'**

La un secol distanță de la trecerea sa în nemurire, Ecaterina Teodoroiu continuă să întruchipeze majestatea eroismului feminin românesc, la concurență cu nume celebre din străinătate sau consoarte de legendă din legendele istorice naționale. Asemenea Anei din legenda meșterului Manole, firava Cătălina și-a asumat deliberat rolul de combatant, înfruntându-și destinul cu sânge rece și devoțiune.

Cercetaș și soldat-voluntar

Născută pe 14 ianuarie 1894 în comuna Vădeni, jud. Gorj, în familia agricultorilor Elena și Vasile Toderoiu, tânăra Cătălina a avut patru frați: Nicolae, Eftimie, Andrei și Vasile și două surori, Sabina și Elisabeta. Tatăl său fusese soldat în Regimentul 2 Linie.

A început școala primară în satul natal și a terminat-o la Târgu Jiu, unde învățătoarea a înscris-o în catalog cu numele de Ecaterina Teodoroiu, nume sub care va dăinui în istorie. Ecaterina a fost elevă, probabil între anii 1905-1909, la Școala româno-germană din Târgu-Jiu (situată pe strada Popa Șapcă), unde director era Ștefan Bobancu.

Etapa finală a studiilor urmate de Ecaterina a constituit-o perioada de șapte ani în care a frecventat cursurile liceale la București, până în vara anului 1916. În 1909 se afla în Capitală, unde a urmat inițial cursurile unui gimna-

ziu-pension de lângă Cișmigiu, dorind să devină învățătoare. Ulterior și-a continuat studiile la o școală de infirmiere.

În condițiile declanșării Primului Război Mondial s-a înrolat într-una din primele unități de cercetașe din București, cohorta „Păstorul Bucur”, condusă de către Arethia Piteșteanu. În vara anului 1914 a revenit la Târgu Jiu, activând în cadrul cohortei de cercetași „Domnul Tudor”².

Din iunie până în august 1916, la decretarea mobilizării, Ecaterina s-a aflat din nou la Târgu Jiu, unde a activat în cadrul cohortei „Domnul Tudor” sub conducerea lui Liviu Teiușanu, instructor al cohortei din septembrie 1914, ajutând la îngrijirea răniților. Datorită dăruirii și angajamentului său, la începutul lunii octombrie 1916 a fost chemată de către M.S. Regina la București. În scrisoarea atribuită Ecaterinei Teodoroiu, păstrată în fondul Manuscrise al Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I” din București, aceasta solicita sprijin comandantului Diviziei 2 Infanterie: „Prin aceste rânduri [...] îmi permit să vă supun Domniei Voastre viața mea de până acum în calitate de cercetașă româncă, de soldat voluntar-femeie și, în sfârșit, prin ce împrejurări am ajuns la dumneavoastră ca să vă cer protecție părintească și o îndrumare din punct de vedere militar.

Făceam clasa a 5-a de liceu la București când, cu ocazia războiului din 1913 m-am înscris în prima asociație a cercetașelor românce pentru a-mi servi cât de puțin țara în împrejurări grele.

La decretarea mobilizării în august 1916 am fost întrebuințată ca cercetașă la îngrijirea răniților în Târgu Jiu. Venind chemată la București de M.S. Regina, m-am dus iar, iar la reîntoarcere, cu ocazia celei de-a doua invazii a nemților la Târgu Jiu, am aflat că tata, ca sublocotenent de rezervă în Regimentul 18 Gorj (?!), a fost făcut prizonier, iar doi frați ai mei, unul sublocotenent de rezervă la Regimentul 7 Călărași și celălalt locotenent în Regimentul 5 Vânători (?!), sunt amândoi morți pe câmpul de onoare.

Nemaigăsind nici pe mama mea și lipsită de orice ajutor, m-am hotărât a mă înscrie voluntară pentru a-i răzbuna pe ai mei.

În ziua de 6 octombrie pierd și pe ultimul meu frate, caporal în Regimentul 18 Gorj, căzut în lupta de la Porcenii de Gorj; atunci m-am dus la domnul colonel Jipa, comandantul Regimentului 18 Gorj, cerându-i voie să lupt în Regimentul domniei sale.

Cu începere din ziua de 7 octombrie am luat parte la lupte în tranșee alături cu soldații Regimentului 18 Gorj.

Pe ziua de 18 octombrie, în urma unei surprinderi din partea inamicului și a unei scurte lupte, am fost luată prizonieră. Puțin după aceea fiind escortată de o santinelă germană, am scos neobservată de nimeni un revolver din sân și am împușcat santinela și fiind noapte, am fugit. Cu mine au mai fugit și alții de-ai noștri.

În timpul fugii însă inamicul a tras focuri și două gloanțe m-au nimerit, rănindu-mă ușor în piciorul drept. Nouă zile mai pe urmă spărturi de obuz m-au rănit în coapsă. Am fost dusă la spital în Craiova, apoi evacuată la București și, în sfârșit, la Iași.

Când m-am făcut bine am vrut să ies din spital și am întrebat pe un domn sublocotenent unde este Regimentul 18 Gorj. Mi-a răspuns că e pe front. Domnia sa recomandându-se că este din Gorj, mi-am adus aminte că o cunosc pe sora domniei sale și i-am cerut protecție și un sfat cum aș putea continua a face serviciu militar, totodată terminându-i convalescența.

Domnul sublocotenent Gheorghe Mănoiu mi-a permis atunci să fac serviciu în Compania a 7-a ce comanda în Regimentul 43/59 Infanterie.

M-am dus la regiment, m-am prezentat domnului maior Mareș și corpului ofițeresc la popota regimentului. Din ziua aceea, adică acum o lună, am îngrijit de numeroșii bolnavi din Compania a 7-a, am contribuit cât de mult la depăduchieroa oamenilor, am observat ca mâncarea lor să se facă cu îngrijire și am mâncat laolaltă cu ei, iar în cantonament am stat în aceeași casă cu domnul sublocotenent Mănoiu, neavând posibilitatea să am o casă singură pentru mine și am dormit mereu cu fata gazdei în pat (sic!).

Acum șase zile am fost chiar la Iași la Palatul M.S. Regina pentru a obține grație trecerii și cunoștinței mele cu A.S. Regală Principele Nicolae câte ceva pentru a îmbunătăți traiul soldaților din Regimentul meu 43/59 Infanterie. M.S. Regina m-a ascultat cu bunăvoință și apoi a ordonat ca imediat să mi se încarce sania cu 400 kg sare de bucătărie și câteva mii de țigări pentru soldați. M-am înapoiat cu aceste daruri de la milostiva și buna noastră Regină și le-am împărțit chiar eu personal pe la companii, căci oamenii refuzau hrana nesărată.

În ziua de 14 februarie domnul colonel Lăzărescu a venit să inspecteze satul Dumitrești-Gălăței, unde este cantonamentul companiei mele. După ce domnia sa s-a declarat foarte mulțumit de felul cum am îngrijit eu personal de soldații noștri, a plecat fără să-mi zică nimic rău

sau ceva care să mă facă să bănuiesc vreo intenție rea a domniei sale.

Imediat însă după plecarea domnului colonel Lăzărescu, domnul maior Mareș mi-a dat ordin să părăsesc regimentul. N-am insistat ca să rămân și nici n-am căutat să aflu motivele pentru care am fost izgonită și îndată am venit la dumneavoastră, mult respectate domnule colonel, pentru ca supunându-vă atenției trecutului meu, faptul că-am fost rănită în luptă de un dușman care mi-a desființat familia și totodată exprimându-vă curățenia sentimentelor mele de româncă care vrea cu arma în mână să-și dezrobească colțul de patrie cotropit, vă rog să binevoiti și ordona să fiu primită în oricare alt regiment sau serviciu al diviziei dumneavoastră. Referințe puteți lua de la Regimentul 18 Gorj și de la Familia noastră Regală.

Mă încred în spiritul dumneavoastră de dreptate și mă adresez dumneavoastră ca unui părinte pentru a-mi da puțința să-mi urmez serviciul pentru patrie și a repara nedreptatea ce mi s-a făcut³.

Cu raportul nr. 11 din 16 februarie 1917, căpitanul Livius Teiușanu, comandantul Companiei a 2-a Elevi din cadrul Școlii Militare de Infanterie Iași îl informa pe locotenent-colonelul Traian Stârcea, aghiotant regal, șeful Biroului 7 Decorații din Marele Cartier General: „La ordinul domniei voastre din 16 februarie 1917 relativ la activitatea cercetașei Teodoriu Ecaterina, care făcea parte din Legiunea „Domnul Tudor” unde eram ca instructor și comandant de centurie, și care s-a înrolat ca soldat voluntar în Compania a 8-a Regimentul 18 Gorj, am onoare a vă raporta următoarele: Domnișoara Teodoriu Ecaterina e una dintre primele cercetașe din București, unde se afla într-unul din pensioane. Cu câtva timp înainte de declararea războiului, domnișoara a părăsit Capitala și s-a retras cu familia în Târgu Jiu, în apropiere de proprietatea lor din comuna Schela-Gorj. Totodată s-a

înscris și transferat în Legiunea „Domnul Tudor” a acestui județ. Odată cu începerea războiului, am întâlnit-o de câteva ori ca cercetașă în spatele frontului, trecând în Transilvania și ținându-se după unitatea fratelui ei, ce se găsea în Compania a 8-a a Regimentului 18 Gorj. I s-a interzis de a mai călca în regiunea frontului, atât domniei sale cât și celorlalți cercetași ce îndeplineau funcțiunea de brancardieri sau infirmieri, conform unui ordin sosit la corpuri atunci; totuși cercetașa Teodoriu a cerut cu insistență a i se admite să rămână pe front, ca una ce are dorința să ajute pe fratele ei și pe toți ceilalți răniți din unitatea sa. Cu toate greutățile luptei și mai ales a primelor retrageri, cercetașa Teodoriu a persistat a rămâne pe lângă Compania a 8-a iar pentru a nu i se mai face observații, a îmbrăcat peste costumul său o manta soldățească, și-a pus o raniță și o capelă și a luat o armă găsită pe câmp, pe care n-a părăsit-o nici când a fost rănită de obuz, aducând-o cu sine la spital. Aceasta se întâmpla la prima incursiune a inamicului în Țară, când se ocupase comuna Schela de către inamic și mama sa rămăsese cotropită de adversar, simltan cu moartea unuia dintre frații săi, ce era ofițer în alt regiment. Nerămânându-i pe lume, după cum declară domnia sa, decât singurul frate din Compania a 8-a Regimentul 18 Gorj, se hotărî să lupte ca soldat lângă dânsul, spre a îmbărbăta pe soldați să-și elibereze pe mama sa. Într-adevăr, în ziua de 16 octombrie 1916 dimineața, tocmai pe timpul loviturii furioase ce am dat cu Divizia noastră, distrugând Divizia 11 Bavareză, trecând să observ mersul luptei a Secției a II-a de Mitraliere a Regimentului 18 Gorj din compania ce comandam, am întâlnit în drum pe domnișoara Teodoriu Ecaterina cu fratele ei, care tocmai îi arăta cum se încarcă arma, ochirea și punerea baionetei. Întrebându-o ce voiește cu aceasta, mi-a răspuns că se duce la Schela să-și scape pe mama sa. De aici îna-

inte cercetașa Teodoriu Ecaterina a luptat cu arma în mână lângă fratele său, constituind un adevărat exemplu eroic pentru soldați, cu care a îndurat toate greutățile și de care nu s-a despărțit nici un moment, chiar când compania pornea la asaltul cu baioneta, după cum mi-au istorisit mulți dintre oamenii companiei mele, în special sergentul Safta Pavel din Compania de Mitraliere, comandantul Secției a IV-a care a luptat mai ales în timpul retragerii din Oltenia, împreună cu Regimentul 18 Gorj. Căutându-mă la Școala Militară de Infanterie Iași, unde îndeplinesc funcția de profesor și comandantul Companiei a II-a de elevi de la trei săptămâni de la amputarea brațului meu drept, numitul sergent, ce venise cu piesele sale la Arsenal spre reparare, mi-a istorisit adevărate minuni săvârșite de cercetașa Teodoriu care, deși fusese prizonieră, a scăpat din mâna inamicului, și-a regăsit compania sa pe o ploaie și întuneric, la miezul nopții, prin împrejurimile Cărbunestilor, luptând până în apropiere de Filași, când a fost rănită de un obuz în ambele picioare și transportată la Spitalul Regal din București. Făcându-se bine, cercetașa Teodoriu avea intenția de a intra în Aviație. Ca o concluzie, părerea mea intimă în calitate de instructor al legiunii din care făcea parte, este că cercetașa Teodoriu a fost o domnișoară corectă și a dat dovadă de mult curaj, abnegație până la deznadejde și iubire familiară, în plus convingerea îndeplinirii îndatoririlor conștiințioase a Legii Cercetașilor, meritând toată admirația acestei Jeana d'Arc a noastre, ce se cuvine a fi recompensată, chiar dacă neseriozitatea vârstei sale încă fragede iar da aparența unei vivandiere din vechea armată franceză⁴.

Vizita eroinei din luna februarie 1917 a fost un eveniment deosebit pentru tinerii combatanți: „Se face liniște... Ne-am așezat în cerc. Dânsa trecu prin fața fiecăruia. Privirile se ațințesc asupra-i care, impresionată adânc, pășeș-

te șovăind, întreținându-se cu fiecare din noi. Caută cu ochii săi negri să ne cuprinză și să ne citească în suflete spre a întrevădea ce simțim. Deși tânără, totuși se vede că avea suflet mare; privește drept înainte și pare a spune: «- Deși sunt femeie, am luptat și mi-am vărsat sângele pentru apărarea Patriei. Sângele meu care a curs să vă fie imbold în viitor». O vedem cu toții: pe piept îi sclipește «Virtutea Militară»⁵.

Ecaterina Teodoroiu, Eroina de la Jiu

Pentru faptele sale de arme, Comandamentul Marii Legiuni a Cercetașilor i-a decernat Medalia „Virtutea Cercetășească” de aur iar la propunerea ministrului secretar de stat la Departamentul de Război nr. 12678 din 10 noiembrie 1916, prin Înaltul Decret nr. 191 din 10 martie 1917 „domnișoara Teodoroiu Ecaterina din Legiunea de Cercetașe «Domnul Tudor» a fost distinsă cu Medalia «Virtutea Militară» de război clasa a II-a pentru vitejia și devotamentul ce a arătat pe câmpul de luptă, s-a distins în toate luptele ce Regimentul 18 Infanterie a dat cu începere de la 16 octombrie 1916, dând probe de vădită vitejie, mai ales în luptele ce s-au dat la 6 noiembrie 1916, în apropiere de Filiași. A fost rănită de un obuz la ambele picioare»⁶.

Eroina de la Jiu

Pe 14 octombrie, în timpul primei ofensive germane peste Munții Gorjului, ia parte, alături de populația civilă, cercetași și o companie de milițieni, la luptele de la Podul Jiului, concurând la respingerea atacului unei companii bavareze inamice. Confruntarea seamănă, de departe, a scenariu de film: „În timpul luptei, pe la amiază, o coloană inamică, în forță de o companie și jumătate, cu mitraliere, reușește să se strecoare printre grupul nostru central și detașamentul din stânga și ajunge în marginea de vest a orașului, la podul de fier al Jiului. Vestea se răspândește cu iuțeala fulgerului în oraș. O revoltă și o însuflețire extraordinară cuprinse pe locuitorii mândrului orașel. «- La pod, la pod, să nu lăsăm pe nemți să intre în oraș!», strigau toți din toate părțile. În cea mai mare grabă se organizează apărarea podului cu concursul unui comisar de poliție, care adunase și el câțiva sergenți de oraș și cu o companie de 150 milițieni. La această mână de apărători bătrâni și greoi se lipiră de bună voie o seamă de locuitori, târgoveți și țărani, înarmați cu pe ce puseseră mâna. Printre ei, femei și copii. Cu un entuziasm de nedescris, *trupa* de apărare a Târgu Jiului luă poziția în spatele digului de pe malul râului, lângă grădina publică a orașului. Coloana de bavarezi încercă să intre pe pod, dar fu primită cu salve de focuri. Încercările repetate ale dușmanului nu reușiră; voinicii apărători îl țineau în respect pe celălalt mal. Patru copii cercetași elevi ai gimnaziului local luau parte inimoasă la luptă. Femei curajoase îngrijeau pe răniți chiar lângă linia de luptă și cărau muniții luptătorilor. Printre ele se distingea prin curajul și înflăcărea ei o tânără infirmieră, Ecaterina Teodoroiu, care mai târziu va câștiga, prin moartea ei eroică, dreptul de a rămâne în istorie cu numele de «eroina de la Jiu»⁷.

Episodul este descris, în aceeași notă entuziasmantă, și de colonelul Nicolae Teodorescu: „Însuflețiți de patriotism, dornici să-și apere orașul, amenințat de dușmanul ce apăruse la porțile lui, câțiva milițieni strânsi în grabă, în urma alarmei date, au pornit în marș forțat spre pod, urmați de patru cercetași, între care și o fată, Ecaterina Teodoroiu, un grup de țărânci și câțiva bărbați, înarmați fiecare cu ce au putu găsi la îndemână. ... Cei patru cercetași în strigăte de Ura! trăgeau și ei neînțecat. Bravele femei care stăteau acum în linia de foc aduceau munițiile și pansau pe răniți»⁸.

La fel de surprinzătoare apar, privite retrospectiv, și preocupările memorialistice ale Ecaterinei Teodoroiu: „... Grație ziaristului N. Rădulescu-Marador, proprietarul revistei «Viitorul țării», ea rămâne cronicarul de război atipic, memorialistul de conjunctură, în sensul că deși a venit pe front să-și răzbune frații cu arma în mână (și chiar o va face),

situația a fost de așa natură încât, la un moment dat, lașii fiind supraaglomerați datorită refugiaților, ajunge să doarmă câteva nopți pe canapeaua din subredacția revistei pe atunci militarizate «Viitorul țării» (al cărui sediu central era în Bacău, pe timpul refugiului) de pe strada Sf. Teodor nr. 24. Acolo a găsit-o directorul revistei în miezul unei nopți din primăvara lui 1917 și acolo și-a redactat ea, a doua zi, în vreme ce N. Rădulescu-Marador se afla «cu ceva treburi la Serviciul Cenzurii», primele ei memorii de război. Publicate însă relativ târziu de Rădulescu-Marador, cu explicațiile de rigoare, inclusiv cu descrierea acelei întâmplări de la miezul nopții dintre el, ziaristul de război - în care s-a deșteptat pe loc vocea meseriei - și eroină. Toată acea poveste, așadar, avea să apară abia peste patru ani, în pagina 4 a numărului 101-102/ianuarie 1921 al revistei «Viitorul țării», prilejul constituindu-l aducerea osemintelor Ecaterinei Teodorii din Moldova, unde căzuse la datorie, în orașul natal". Pentru conformitate, redăm un fragment din articolul cu titlul «Cum mi-am făcut datoria», semnat Ecaterina Teodoroiu: „... Tatăl meu era prizonier, iar doi din cei trei frați ai mei morți în luptă. N-am plâns, dar am simțit în suflet atâta ură și-atâta dor să fac ceva de seamă; o sete de sânge, de moarte, că m-am speriat singură de schimbarea ce s-a făcut în mine... Nu mai eram copilă, vream să lupt, să pot urma, să fiu alături de ostași..., și să răzbun pe ai mei și țara. [...] Am întâlnit, retrăgându-se cu trupele, pe ultimul meu frate; ne-am îmbrățișat fără să ne spunem un cuvânt, doar o lacrimă îmi umezea ochii pe care n-am șters-o căci îmi era rușine să mă vadă plângând. El a plecat în jos, eu înspre casa unei prietene, spre a o lua să mergem împreună. La podul Jiului însă, văd patrulă germane observând pozițiile alor noștri; n-aveam nicio armă să trag în ei, dar am fugit înapoi strigând după ajutor; ei au tras o

salvă după mine fără să mă atingă. Se-ncinge o luptă între gardiștii orașului și ei - eu căram muniții -, sosind și un grup de soldați, patrulele inamice au fost respinse peste munte, iar noaptea a fost liniște. A doua zi [...], moare și ultimul meu frate"⁹.

Pe 30 octombrie, în timpul ofensivei trupelor germane și a retragerii trupelor noastre, ignoră orice risc și-i duce de-ale gurii fratelui său Nicolae, sergent în Regimentul 18 Gorj. Răpus la finele întrevederii de explozia unui obuz, tânăra jură că îl va răzbuna. Pentru aceasta, la începutul lunii noiembrie îi solicită colonelului Obogeanu, în comuna Dănești, să fie primită voluntară în unul din regimentele de infanterie ale brigăzii. Ca urmare, ziua de 4 noiembrie o găsește cu Compania a 8-a comandată de locotenentul Gheorghe Gheorghiuoiu în marș spre comuna gorjeană Rășina, pentru a ține piept inamicului pe aliniamentul Târgu Jiu-Brătuia-Rășina-Peșteana. Aici are loc primul episod eroic al tinerei combatante care, intrând în contact cu inamicul care încercuise compania, a reușit o eschivă demnă de un cercetaș iscusit: „Ecaterina Teodoroiu le răspunde pe nemțește că se predă, dar în același timp a pus arma la ochi și trăgând cu o îndemânare fără seamăn, ucide câțiva inși. Grație derutei ce a produs pe neașteptate, scapă de a fi luați prizonieri din unitate Ecaterina Teodoroiu, comandantul companiei, locotenentul Gheorghiuoiu și 15 soldați"¹⁰.

Într-o altă împrejurare, relatată de colonelul Jipa, comandantul Regimentului 43/59, a căzut prizonieră împreună cu alți camarazi, fiind dusă sub escortă spre Bumbesti. „Făcându-se noapte și profitând de neobservarea santinelei, ea a scos un revolver pe care îl avea în sân și, fără a avea un singur moment de ezitare, a împușcat santinela"¹¹. A scăpat cu o rană ușoară la piciorul drept și s-a alăturat din nou regimentului său.

Episodul este descris de eroină în memoriile încredințate ziaristului N. Rădulescu-Marador: „Rămasă singură pe lume, am jurat să mă răzbun și m-am rugat să fiu înrolată chiar în compania fratelui meu. Plec pe front, de data aceasta ca soldat, și în ziua de 10 octombrie 1916 primesc botezul de sânge, dar avântul răzburii m-a făcut să pierd prevederea și sunt luată prizonier. Escortată de un soldat german care mi-a luat arma am fost trimisă... unde?, nu știu. În cale mi-aduc aminte că am încă revolverul; două gloanțe în capul santinelei mi-au redat libertatea. Îmi iau arma și fug pe poteci dosnice înspre ai noștri. Sunt văzută însă la un lăniș și-o ploaie de gloanțe răpăie în urma mea, răbindu-mă la piciorul drept. Nu simt nimic; libertatea îmi dă aripi. Fug înainte și la două noaptea sunt între ai mei, cărora le descriu poziția inamică. Vor să mă bage în spital, dar nu primesc și plec în luptă cu un bandaj sumar. Iau parte la un atac de baionetă și cu toată greutatea armei avântul îmi dă putere săucid trei inamici. Sunt mulțumită! La Bărbătești, o bombă de 305 îmi fracturează tibia și coapsa stângă, așa că în timpul retragerii am fost tot în spital. Acuma sunt bine, sunt sublocotenent și plec din nou să caut glonțul pe care va scrie glorie sau... moarte pentru țară"¹².

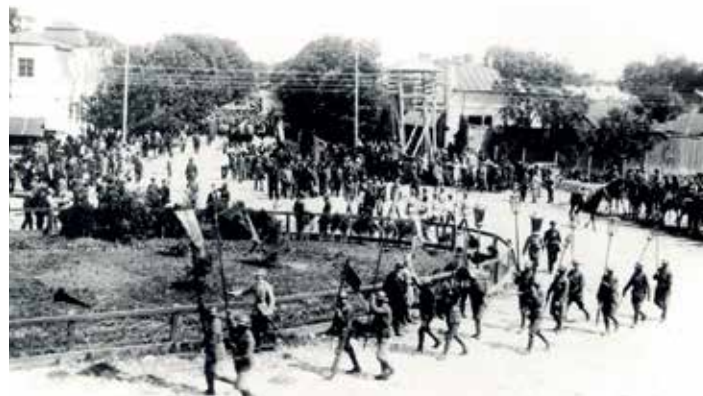
Ecaterina era o luptătoare înăscută, capabilă de un angajament total. Fire inimoasă și întreprinzătoare, știa să tragă cu pistolul, carabina și mitraliera, arunca foarte bine grenada de mână și călărea cu o mare abilitate. În „Memorii asupra activității eroinei Ecaterina Teodorii în partea a doua a campaniei cu Regimentul 43/58 Infanterie", colonelul Constantin Pomponiu, fost comandant al acestui regiment își amintește: „Lunar se ducea la Palatul Regal unde se prezenta M.S. Regina și de unde i se dădea suma de lei 400; acești bani nu-i cheltuia pentru ea, decât foarte puțin, fiind și foarte sobră ajuta soldații,

ridicându-le traiul cu ce se putea cumpăra în acele timpuri; regimentul având grijă pentru mâncarea și îmbrăcămintea ei, echipată cu aceeași uniformă ca și ofițerii. Deși avea un fizic nu tocmai forte la vedere, însă a fost totdeauna sănătoasă, chiar călărea foarte bine. La toate marșurile inerente intrării Regimentului pe front a mers tot timpul pe jos în fruntea plutonului său pe care-l antrena prin exemplul și însuflețirea sa patriotică, cu toate că purta carabină, cartușele necesare 160, precum și grenade, totdeauna am văzut-o neobosită și cu moralul ridicat¹³.

În luptele din 6 noiembrie 1916 din apropiere de Filiași a fost rănită de un obuz la ambele picioare, fiind evacuată la București și ulterior la Spitalul „Regele Ferdinand” din Iași. Cu prilejul vizitei M.S. Regina Maria, aceasta a recompensat-o cu 400 lei lunar, acordându-i totodată gradul de sublocotenent onorific, pentru a-i conferi autoritate în fața trupeii.

Așadar, după ieșirea din coalescență, pe 23 ianuarie 1917, a fost încadrată în Regimentul 34/59 Infanterie, cantonat la Codăești pentru refacere, în calitate de comandant de pluton în Compania a 7-a, comandată de sublocotenentul Mănoiu, pe care îl cunoscuse în spitalul de la Iași. În memoriul său, colonelul Jipa, comandantul Regimentului 43/59 Infanterie evocă, ușor romanțat, acest episod: „În ziua de 23 ianuarie 1917, Ecaterina Teodoriu terminându-și convalescența în spital și neavând în Moldova niciun cunoscut și nicio legătură cu nimeni, și-a adus aminte de tovarășul său de spital (sublocotenentul de rezervă învățător Gheorghe Mănoiu din Regimentul 59 Infanterie, orginar din comuna gorjeană Bălești, cu sora căruia fusese colegă de liceu - n.n.) și s-a hotărât să se ducă la regimentul din care făcea el parte. De aceea, luând o sanie particulară, s-a transportat din Iași în comuna Dumitrești-Gălăței, unde era cantonat Regimentul 43/59 Infanterie. Acolo s-a prezentat domnului maior Mareș, comandantul regimentului și i-a raportat că a venit la regiment în calitate de cercetașă voluntară cu scopul de a îngriji de soldații bolnavi, printre care începuse să se declare tifosul exantematic. Domnul comandant al regimentului a prezentat-o corpului ofițeresc la popotă și i-a îngăduit să se instaleze în cantonamentul Companiei a 7-a pe care o comanda sublocotenentul Mănoiu. Aici, timp de aproape o lună de zile, a îngrijit cu mult devotament de numeroșii bolnavi în Compania a 7-a, a stăruit să se facă despăduchiera lor și chiar a gătit la bucătărie pentru soldați. În ziua de 7 februarie 1917 s-a dus la Iași și s-a prezentat M.S. Regina Maria, rugând-o să îmbunătățească traiul soldaților din Regimentul 43/59 Infanterie. M.S. Regina a ascultat-o cu bunăvoință și apoi a ordonat ca să i se pună în sanie 400 kg sare de bucătărie și câteva mii de țigări pentru soldați. Aceste daruri Ecaterina Teodoriu le-a împărțit personal la toți soldații din regiment. În ziua de 14 februarie, în urma unui denunț anonim la Marele Cartier General cum că în cantonamentul Regimentului

43/59 Infanterie se găsește o femeie, domnul colonel Lăzărescu, șeful de stat major al Diviziei a II-a a făcut o anchetă. Simțindu-se vizată prin această anchetă, Ecaterina Teodoroiu s-a prezentat în persoană domnului general Broșteanu, comandantul Diviziei a XI-a și i-a raportat situația sa. Domnul general Broșteanu găvind întemeiate cele raportate de

1921. Reînhumarea Ecaterinei Teodoroiu la Târgu Jiu

Ecaterina, a ordonat Regimentului 43/59 Infanterie să o mențină la serviciu ca și până atunci, dându-i respectul cuvenit și a raportat verbal A.S.R. Principele Carol. A.S.R. Principele Carol și-a adus aminte că o cunoaște pe Ecaterina și va interveni la M.S. Regele să o decoreze. În adevăr, la 17 martie 1917 M.S. Regele a decorat pe eroină cu Medalia «Virtutea Militară» de aur și i-a acordat gradul de sublocotenent onorific în Regimentul 43/59 Infanterie, plătindu-i-se solda corespunzătoare din Casa Palatului. De la această dată eroina a luat parte completă la instrucția trupeii în timpul refacerii, fiind atașată plutonului comandat de sublocotenentul Mănoiu în Compania a 7-a iar când sublocotenentul Mănoiu lua comanda companiei, ea rămânea drept comandant de pluton¹⁴.

Prin adresa nr. 3923 din 21 februarie 1917, generalul Ernest Broșteanu, comandantul Diviziei a XI-a informa Brigada 21 Infanterie și Regimentul 43/59 Infanterie: „Veți binevoi a cunoaște că domnișoara cercetașă Teodoroiu Ecaterina e autorizată a-și continua serviciul ce îl îndeplinește la Compania a 7-a, comandată de sublocotenentul Gh. Mănoiu. Va fi considerată și tratată cu cea mai mare îngrijire astfel cum merită un suflet nobil, cinstit, demn și plin de sentimentul de sacrificiu al domniei sale. Va lua masa gratuit la popota ofițerilor, unde i se va da cinstea cuvenită¹⁵. Ca urmare, comandantul Regimentului 43/59 Infanterie, maiorul Lăpădătescu a adus la cunoștința ofițerilor și trupeii acest fapt, prin Ordinul de zi nr. 445 din 22 februarie 1917.

Prin raportul nr. 165 din 23 februarie 1917, același colonel Broșteanu informa Corpul I Armată: „Am onoare a raporta că ancheta pe care am ordonat-o în privința domnișoarei Ecaterina Teodoroiu s-a terminat și am

mulțumirea a vă face cunoscut că toate cele ce s-au scris pe socoteala acestei brave fete nu erau adevărate. Din contră, ancheta a dovedit că această fată rămasă fără părinți și frați a luptat în adevăr în liniile de trăgători cu soldații Regimentului 18 Gorj, unde se ocupa cu hrana soldaților și îngrijirea bolnavilor. Purtarea sa a fost din cele mai morale, deși a trăit până acum numai în mijlocul bărbaților, dar este fecioară (sic!). Alteța Sa Regală Principele Carol, căruia i-am povestit această chestiune, mi-a comunicat că o cunoaște și că s-a făcut raport M.S. Regelui a fi decorată. Mulțumită acestei constatări, am dat-o personal în primirea comandantului regimentului, maior N. Ștefănescu, recomandând-o cu toată insistența a i se da considerațiunea ce merită și protecțiunea necesară, pentru a servi ca un frumos exemplu de bravură soldaților. Deși nu are etatea decât 17 ani, dar îndrăzneala, hotărârea cu care este înzestrată va da desigur un imbold pentru acte de curaj camarazilor săi de regiment¹⁶. Pe acest raport, comandantul Corpului I Armată a pus următoarea rezoluție: „Sunt de aceeași părere cu comandantul Diviziei. Doresc ca domnișoara să-mi fie prezentată la prima vizită ce voi face regimentului¹⁶”.

În privința statutului de ofițer al eroinei, într-un raport datat 29 aprilie 1920, sublocotenentul de rezervă Gheorghe Mănoiu menționează: „Eroina știu precis că în mai 1917 s-a prezentat la Palat, unde a primit o sumă egală cu solda unui sublocotenent. La Palat s-a prezentat în baza unui ordin ce s-a primit de la Divizia a XI-a. Îmi aduc aminte când îmi spunea că Palatul i-a încuviințat purtarea gradului de sublocotenent asimilat, ordin în această privință nu am citit¹⁷”.

Jertfa pe câmpul de onoare

Pe 4 august 1917 a plecat împreună cu camarazii săi pe front, îmbrăcată în uniformă de sublocotenent și echipată cu armă, raniță,

cartușieră, grenade și sacul de pesmeți. În pofida drumului anevoios, a mărșăluit pe jos, pe 20 august regimentul ocupându-și pozițiile în tranșeele de pe Dealul Secului. Miercuri, 22 august, la ora 21.15, unitățile române sunt atacate și surprinse descoperite de unități din Regimentul 40 Rezervă german. Pe timpul retragerii, sublocotenenta Ecaterina Teodoroiu a fost izbită în cap de două gloanțe de mitralieră pe Dealul Secului-Muncel.

În Darea de seamă asupra operațiunilor executate pe zile, conform Jurnalului de operații din perioada 1 ianuarie-15 septembrie 1917, generalul Ernest Broșteanu, comandantul Diviziei a XI-a consemnează: „Brigada 21 Infanterie. În cursul zilei de 22 august a.c., până la ora 21.30 pe tot frontul a fost acalmie completă, între ruptă foarte rar de slabe focuri de artilerie. În acest timp s-a încercat a se face mai multe recunoașteri. La Regimentul 42/66 aceste recunoașteri n-au reușit a înainta din cauză că inamicul avantajat de situația dominantă ce are a tras asupra acelor patrule; asemenea și la Regimentul 43/59 patrulele au fost oprite de focurile de mitraliere. La ora 21 inamicul a început un atac prin surprindere, cu patrule mari care s-au apropiat de tranșeele Regimentului 42/66 și 43/49. Inamicul s-a servit pentru atacul său mai ales de grenade de mână și mitraliere, în timp ce bombardiere de tranșee au tras asupra regiunii rezervelor noastre. Atacul a fost pe deplin respins la ora 21.30, producând pierderi inamicului prin focuri de mitraliere, grenade de mână și baraj de artilerie. În această luptă am pierdut pe eroina noastră voluntara Ecaterina Teodoroiu, care a căzut vitejește în capul plutonului ei, îmbărbătându-și soldații¹⁸”.

Pe 23 august a fost citată prin Ordinul de Zi nr. 1 al Regimentului Lupeni, comandat de colonelul Constantin Pomponiu, „pentru dragostea-i de țară, pentru simțul rar al datoriei, pentru energia și avântul cu care și-a împlinit

cea ce socotea misiunea ei, până la jertfa supremă”, fiind dată ca pildă tuturor ostașilor: „În timpul ciocnirii de ieri noaptea pe Dealul Secului a căzut în fruntea plutonului său lovită în inima ei generoasă de două gloanțe de mitralieră voluntara Ecaterina Teodoroiu din Compania a 7-a. Pildă rară a unui cald entuziasm, unit cu cea mai stăruitoare energie, aceea pe care unii au numit-o cu drept cuvânt «Eroina de la Jiu» și-a dat jertfa supremă, lipsită de orice trufie, de orice deșartă ambiție, numai din dragostea de a apăra pământul Țării acesteia cotropită de dușmani. Ecaterina Teodoroiu a fost la înălțimea celor mai viteji apărători ai Țării sale și i-a întrecut prin puterea cu care, înfrângând slăbiciunea femeiască, a știut să dovedească vigoarea bărbăției de trup și de suflet și calitățile întregi ale unui ostaș îndrăzneț, neobosit și plin de entuziasmul de a se face folositoare cu orice preț. Aceea care a luptat ca un viteaz din alte vremuri la Târgu Jiu, aceea care și-a desfășurat energia-i rară împotriva morții albe care a secerat pe camarazii ei bolnavi de tifos exantematic pornește din nou în luptă cu un avânt renăscut, cu nădejdea că va contribui și ea la opera cea mare a revanșei la a cărei pregătire a luat parte foarte activă, conducând instrucția. A căzut înainte de a ajunge la țelul acestei revanșe. Și-a dat viața cu simplitatea eroismului adevărat, nu pentru a obține apoteoze de vorbe ci pentru că așa cerea inima ei, pentru că așa credea sufletul ei că se împlinește datoria vieții. Aceea care în vitejia ei comunicativă a murit în clipa când se descoperea spre a-și îndemna ostașii cu vorbele: «Înainte, băieți, nu vă lăsați, sunteți cu mine!», are drept din clipa aceea la cinstirea veșnică a unui nume neuitat de camarazi¹⁹”.

În raportul nr. 108 din 24 august 1917, comandantul Brigăzii 21 Infanterie raporta comandantului Diviziei a XI-a: „Am întâlnit pe voluntara

Ecaterina Teodoriu în ziua când am venit la Poienile Popii cu brigada, făcând un drum extraordinar de greu pe o ploaie torențială care a durat de cu noapte până la ajungere la destinație. Avea cu ea arma și un sac de pesmeți atârnat de gât. Întrebând-o ce face, mi-a răspuns cu veselia ei obișnuită că luptă cu greu și nu se simte biruită; arătându-mi sacul era plin de cartușe. Mi-a spus apoi că ține cu orice preț a lua parte la aceste prime lupte ca să nu zică soldații că până acum i-a îndemnat să fie viteji și tocmai când trebuie să le dea și exemplul de vitejie ea să dispară din mijlocul lor, trecând la un serviciu înapoia frontului. După ce va obține o biruință cu plutonul ei va trece la Crucea Roșie²⁰.

Cercetași la troița Ecaterinei Teodoroiu

În rezoluție pe acest raport, generalul Ernest Broșteanu a consemnat: „În ziua de 17 august am chemat-o la Cartierul Diviziei la Pufești, unde i-am mulțumit pentru serviciile aduse în Regiment, pe zona de refacere, rugând-o a primi să treacă la Spitalul mobil, unde avea ocazia să dea noi dovezi de devotament și dragoste, pentru gorjeni și pentru armată. Dânsa m-a rugat însă, în modul cel mai energic, de a-i permite să ia parte 3-4 zile la lupte, spre a da noi dovezi de vitejie, în mijlocul soldaților, pe care i-a îmbărbătat și condus pe zona de reorganizare. Apoi, dacă Dumnezeu o va apăra și va trăi, va executa ordinul ce i-am dat, dar până atunci nu. M-am văzut atunci obligat a-i îndeplini voința. Fatalitatea a urmărit-o însă. Cu moartea ei se dă cea mai nobilă și extraordinară pildă de iubire de soldați, armată și țară, de Majestatea Sa Regele și Majestatea Sa Regina, în numele cărora se închina zilnic. Pentru toate aceste fapte merită a fi citată printr-un ordin de zi pe Armata I și chiar pe întreaga armată²¹.

A fost înmormântată cu paradă pe 23 august 1917, în valea Zăbrăuciorului, lângă casa viei Apostoleanu, alături de căpitanul Dumitru Morjan, gorjean căzut la datorie cu o zi înainte, în fruntea Companiei a 6-a.

La căpătâi i-a fost ridicată o mare cruce de stejar, de către comandantul Diviziei a XI-a. „Astfel a pierdut Regimentul 43/59 Infanterie aceas-

tă fecioară inimoasă, vitează, demnă de moșii și strămoșii ei și ca o pildă atât pentru Regimentul cu care a luptat și și-a dat viața pentru apărarea și mărirea Patriei cât și pentru toți românii și, în special, pentru femeile române, fiind unicul exemplu în istoria Patriei, ca o fecioară tânără să aibă atât de mare însuflețire să-și jertfească viața pentru pământul strămoșesc²² - conchidea la 10 mai 1920, în Memoriul său, colonelul Pomponiu.

În zilele de 30 și 31 august 1919 a avut loc un pelerinaj și un parastas la mormântul eroinei, în comuna Fitionești, județul Vrancea, organizat de doamna Atenia Călugăreanu, soția lui Catone Călugăreanu, viitor director al Siguranței Statului, la care a participat și generalul Ernest Broșteanu, ca delegat al Ministerului de Război. Pe 23 septembrie 1919 li s-a făcut o vizită părinților și fraților săi supraviețuitori, în satul gorjean Vădeni.

Pe 4 iunie 1921 osemintele eroinei au fost deshumate și transportate la Târgu Jiu, unde pe 9 iunie au fost depuse în cavoul din fața Primăriei, în așteptarea proiectatului monument comemorativ.

În ziua de 8 iunie, Capitala Țării a dat onoruri militare osemintelor eroinei sublocotenent Ecaterina Teodoroiu, care străbătuseră triumfal traseul Focșani-București-Râmnicu Sărat-Buzău-Ploiești. În aceste gări vagonul național rezervat eroinei a prilejuit însuflețite manifestări de pietate și recunoștință. Școlile, oficialitățile, poporul, oștirea, invalizi, orfani și văduve de război au găsit în acest periplu comemorativ o mângâiere pentru rudele și apropiații căzuți la datorie.

Ajungând în Gara de Nord, vagonul cu osemintele eroinei, acoperit de flori și îmbrăcat în verdeață și în tricolor, a fost primit cu multă însuflețire de oficialitățile Capitalei, de școli, diferite societăți și de populația bucureșteană. Cortegiul istoric care urma să o însoțească pe eroină, format din două tunuri din cele capturate de gorjeni la Jiu și Mărăști, a parcurs străzile Capitalei, în uralele mulțimii. Cele două tunuri erau conduse chiar de ofițerii eroi care le capturaseră, căpitanii Nicolae Pătrășcoiu și Ioan Neferescu, ambii din Regimentul 18 Infanterie. Din partea Societății „Mormintele Eroilor căzuți în război” s-a depus la această solemnitate o frumoasă jerbă de flori albe, rostindu-se de către secretarul Societății, publicistul George Lungulescu, redactor al ziarului „Universul”: „...Ca o mărturie a dragostei nemuritoare cu care Patria își îngrijește copiii căzuți pe câmpul de onoare, depun pe rămășițele pământesti ale sublocotenentului Ecaterina Teodoroiu, căzută eroic în fruntea ostașilor săi pentru împlinirea visului de unire al întregului neam românesc; această podoabă de flori albe ca și nevinovăția sufletului pe care îl avea.

Cuprinsă de un rar avânt de dragoste de neam, copila gorjeană de șaisprezece ani, cu fața gânditoare și ochii visători, din prima zi a mobilizării însoți cu priviri înflăcărâte de bucurie șirul batalioanelor noastre ce se îndreptau pe defileul Jiului, mândre și voioase că merg

spre Sionul neamului, spre bătrânii Carpați, ca să șteargă pentru veșnicie granița ce străjuia de pe înălțimile lor, o nedreptate milenară.

Când primelor triumfuri urmară grele încercări, când cincizeci și trei de divizii dușmane încercuiră hotarele țării, dintre care fură trimise cinci ca cele mai reputate, la Jii, contra diviziei a unsprezecea românească, - și aceea cu rândurile rărite de grele lupte, - când prin glasul marelui Dragalina vorbi însuși glasul neamului nostru cerând tuturor apărarea cu viața a pământului sfânt al Olteniei și al Țării, atunci, în cugetul copilei acesteia pătrunse un gând mare, care-i umplu și stăpâni întregul suflet: cinstea Țării!

Din eroismul celor mulți, umili și tăcuți, din jertfa celor ce mureau preamărindu-și Țara, mintea ei de copil desprinsă și înțelese toată măreția acestei simțiri, așa cum sufletul omenesc vede prin credință în tot ceea ce-l înconjoară, atotputernicia lui Dumnezeu.

La chemarea Țării alergă pe front fără zăbavă, lăsându-și toiagul de cercetaș, pentru a ridica de pe câmp arma unui soldat căzut și a-l înlocui în luptă. [...] Din istorisirea oștenilor, faptele eroinei trecuseră de mult în legendele satelor. Nu este casă și nu e colțisor de pământ românesc unde să nu bată pentru ea o inimă simțitoare. Nu e cămin unde să nu se simtă nevoie de a-i avea chipul printre sfinții neamului, mai ales în umilele colibe de la țară, unde icoana ei priveghează ca și a unui heruvim aducător de ocrotire divină.

Ca și floarea de nufăr care se înalță ca o candelă luminoasă din adâncul apelor întunecate, amintirea ei de arhanghel înveșmântat în raze de glorie se ridică peste uitarea omenescă și mai puternică decât lumina ce învăluie lucrurile și tremură scânteietoare peste întinderi, se împrăștie și străbate peste munții Pindului și ai Crainei Sârbești, până în largul șes al Torontalului bănățean, ca acolo să stingă plânsul inimilor măhnite, să potolească durerea care omoară, dând visurilor gata să

piară puterea credințelor neclintite.

Ai știut să mori ca un viteaz, tinere camarad!

Cu emoție deci, sufletul Țării întregi te urmează până acolo unde trupul tău va fi redat pământului care l-a născut, locului în care aceste rămășițe omenesti se vor amesteca cu huma Gorjului, cu această inimă a pământului românesc, care de-a lungul veacurilor a fost zăcămant de comori străbune și obârșie de fapte mari.

Mormântul tău va deveni de acum înainte altarul conștiinței de neam, unde va arde nestinsă flacăra ce va răspândi peste mulțimile neamului un simbol de iubire umană, de dragoste de țară și de infinită înfrățire creștinească. [...]

Te preamărim cu toții, eroină a neamului, și nu ne îndoim că, de acolo de unde ești, din rândul marilor străbuni și din slava Țării, când haos plumburiu și sângerat va acoperi din nou cerul Țării Tale, mâna divinității va lua numele tău nepieritor și ca pe un nou semn din vedenia împăratului creștin, îl va brăzda cu litere de foc pe cerul Țării, ca să ne fie crez al biruștelor viitoare și răsărit al altui viitor de glorie²³.

Cu această ocazie, Ministerul de Război a dispus botezarea Regimentului 43/59 Infanterie cu numele eroinei Ecaterina Teodoroiu. În perioada 1959-1961, numele tinerei combatante din Primul Război Mondial a fost purtat de Regimentul 18 Mecanizat din Caransebeș.

MARTYRDOM OF SECOND LIEUTENANT ECATERINA TEODOROIU

Second lieutenant Ecaterina Teodoroiu (January 14, 1894-August 22, 1917) participated at the First World War as a volunteer and was remarked in the fights on Jiu (October-November 1916). She lost heroic her life on duty, at the command of the platoon that she led during the Muncelu battle (August 22, 1917). She became a feminine sacrifice symbol and Romania's national heroine.

Keywords: Ecaterina Teodoroiu (1894-

1917), volunteer combatant, First World War, Great Romania's national heroine

NOTE

1 Locotenent psiholog, Comandamentul Flotei Constanța.

2 Marian Moșneagu, „Legenda Ecaterinei Teodoroiu: Ce spun Arhivele Militare”, în „Historia”, nr. 136, mai 2013, p. 3.

3 *Ibidem*.

4 *Ibidem*.

5 Locotenent Constantin Popescu, „Amintiri din războiu. Ecaterina Teodoroiu la Școala Militară din Iași”, în „Cultul eroilor noștri”, nr. 3/1922, p. 4.

6 „Monitorul Oficial” nr. 292 din 16 martie 1917.

7 Constantin Kiriteșcu, „Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1918”, vol. I, pp. 370-371.

8 „România în timpul războiului 1916-1918”, seria I, fascicola nr. 5 din noiembrie 1919, pp. 93-94.

9 Dan Giju, „Istoria presei militare de la Cezar la Ceaușescu. Armata. Presa scrisă”, vol. I, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2012, pp. 306-308.

10 Marian Moșneagu, *loc.cit.*, p. 7.

11 *Ibidem*.

12 Dan Giju, „Înger al răzburării și cronicar de front”, în „Observatorul militar” nr. 6 (10-16 februarie 2010), p. 16.

13 Marian Moșneagu, *loc.cit.*, p. 11.

14 *Ibidem*.

15 *Ibidem*.

16 *Ibidem*, p. 16.

17 *Ibidem*.

18 *Ibidem*, pp. 17-18.

19 *Ibidem*.

20 *Ibidem*, pp. 19-20.

21 *Ibidem*.

22 *Ibidem*, p. 25.

23 „Întâmpinarea eroinei în Capitala Țării”, în „Cultul eroilor noștri”, nr. 2 din 1921, pp.1-3.